

ΠΕΝΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ
ΖΩΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΠΙΛΕΚΤΗ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Παιχνίδια ζωής**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Πένυ Παπαδάκη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Πένυ Παπαδάκη, 2010
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2010

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2010, 5.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-453-679-5

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

Π Ε Ν Υ Π Α Π Α Δ Α Κ Η

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΖΩΗΣ

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ
ΤΗΣ ΠΕΝΥΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Το ξειμπέγκικο της Κατίνας, Εμπειρία Εκδοτική, 2004
Αντίο, φιλενάδα, Εμπειρία Εκδοτική, 2006
Φως στις σκιές, Εμπειρία Εκδοτική, 2008

*Στη Λένα, που μπήκε στη ζωή μου
από σύμπτωση και έμεινε με αγάπη.*

Βρε καλώς το.
Να το πάλι αυτό το εσωτερικό καμπανάκι. Τι παράξενο στ' αλήθεια! Είκοσι χρόνια τώρα, κι ακόμη χτυπάει στην ώρα του. Πάντα στην ώρα του και πάντα επώδυνα. Δε χρειάστηκε να βάλω ούτε μια φορά μπαταρίες ή να το αποθηκεύσω στον σκληρό δίσκο της μνήμης μου. Δε μ' αφήνει να ξεχάσω. Δεν μπορώ, ούτε και θέλω να ξεχάσω. Κι από αυτό το δεύτερο ρήμα ξεκινούν όλα. Δε θέλω. Υπήρξαν χρονιές που κάτι συνέβαινε, κάτι πέρα και πάνω από αυτό το γεγονός, που θα έπρεπε κανονικά να το λησμονήσω. Μα λες κι έχουν συγχρονιστεί καρδιά, μυαλό, ψυχή να βαράνε όλα μαζί για να μου θυμίζουν το χαμό. Αυτό τον απροσδόκητο και τόσο επώδυνο χαμό της. Το χαμό της Ελπίδας.

Ήταν 18 του Γενάρη του 1988. Μια παγωμένη μέρα, που πάγωσε το αίμα μου και την ψυχή μου. Μια βροχερή μέρα, που είχε αναλάβει το ρόλο της Μανιάτισσας μοιρολογίστρας, αφού εγώ δεν είχα τη δύναμη να κλάψω, να ξεσπάσω. Ένας μόνιμος πόνος εγκαταστάθηκε μέσα μου και ύστερα από είκοσι χρόνια δε λέει να φύγει.

Την έχασα. Έτσι ξαφνικά, χωρίς να προλάβει να πει αντίο, κι εγώ έμεινα να διερωτώμαι το γιατί χωρίς να βρίσκω τις απαντήσεις που γύρευα. Ένα γιατί που μου τρώει τα σωθικά ακόμα και τώρα, και ίσως για πάντα. Κι όταν έπειτα από καιρό το πήρα απόφαση πως δε θα έβρισκα πουθενά τις απαντήσεις που έψαχνα και συνειδητοποίησα το χαμό της, τότε πόνεσα, έκλαψα, θύμωσα με όλους και με όλα. Στο τέλος, όπως γίνεται πάντα μετά την μπόρα, ησύχασα. Μα από τότε η θλίψη μου κρύβει τον ήλιο για να μου θυμίζει ότι τίποτε δε θα είναι όπως πρώτα. Κι αυτή η σκιά δε μ' αφήνει να ξεχάσω. Κι έτσι της πρέπει. Πώς να λησμονήσω την αγάπη; Πώς να σβηστεί απ' το αίμα μου το αίμα της; Πώς γίνεται να διαγραφεί από το μυαλό μου η εικόνα της, το χαμόγελό της, η δύναμή της; Αν ξεχάσω, θα έχει πεθάνει. Τώρα απλώς κοιμάται βαθιά στο στρώμα της ψυχής μου και κάθε χρόνο τέτοια μέρα ξυπνάει. Ανασταίνεται. Όχι ότι ο υπόλοιπος καιρός περνάει ανώδυνα, μα θα έλεγα πιο ήρεμα. Σαν να έχω πάρει ηρεμιστικό για να καλοπιάνω τον πόνο και να με αφήνει ήσυχη. Του φοράω μάσκα και δε μ' αναγνωρίζει, μα τέτοια μέρα πέφτει η μάσκα και σπάει σε χιλιάδες κομμάτια, σαν την καρδιά μου.

Τα πρώτα χρόνια διαχειρίστηκα το χαμό με λάθος τρόπο. Έναν τρόπο ψυχρό και τυπικό. Ποιος ξέρει σ' αλήθεια να διαχειρίζεται τον ανθρώπινο χαμό; Κάθε

χρόνο στις 18 Γενάρη πήγαινα στην εκκλησία για το καθιερωμένο μνημόσυνο. Μνημόνευα έναν άνθρωπο που ζούσε μέσα μου κι ένιωθα ότι βλαστημούσα τη ζωή. Άναβα κεριά τυπικά, έκανα βουβές τυπικές προσευχές, έδινα λεφτά στο ταμείο της ενορίας για να ταΐσει τους φτωχούς τυπικά. Κι έκανα ένα σωρό άλλα άσχετα πράγματα, που ήταν έξω από εκείνη κι από μένα. Όλα τυπικά. Όλα ενταγμένα σ' ένα «πρέπει», σαν στάχτη στα μάτια του κόσμου. Κι εγώ αυτού του κόσμου τού έδινα να δει αυτό που ήθελε λες και είχα ανάγκη να με κατατάξει στα «καλά κορίτσια». Τρομάρα μου.

Αργότερα άρχισα να πηγαίνω στα νεκροταφεία. Τι μακάβρια συνήθεια κι αυτή. Έπαιρνα σβάρνα τα μνήματα με μια σακούλα κουλουράκια υπό μάλης και κερνούσα σαν να ήτανε γιορτή. «Πάρε, κόσμε» ένα πράγμα. Όσπου στράβωσα με όλα αυτά. Στράβωσα με τα κόλλυβα που δεν καταλάβαινα τη σημασία τους. Με τους παπάδες που, σαν άλλα ταξί, είχαν σταθερή ταρίφα για να πουν δυο λόγια που, πάνω στη βιασύνη να προλάβουν στη στροφή κι άλλον πελάτη, δε γίνονταν κατανοητά. Στράβωσα με τους τεθλιμμένους που μέσα από τη θλίψη τους έθαβαν με το φτυάρι της γλώσσας τους τους άλλους τεθλιμμένους. Στράβωσα με τις μαυροφορεμένες με τα κόκκινα νύχια και χείλη. Στράβωσα με το πένθος το επιλεκτικό. Στράβωσα με την πολυτέλεια που είχαν τα μνήματα, λες και αυτοί που

ήταν μέσα θα 'πρεπε να νιώθουν σαν να ζούσαν στο Κολωνάκι ή στα Καμίνια. «Όλοι το ίδιο είμαστε σε τούτο τον κοσμάκη». Και σε τούτο και κυρίως στον άλλο. Με όλα στράβωσα. Τι νόημα είχε άλλωστε; Ποιον εξυπηρετούσε αυτό το πένθος; Εκείνη, εμένα ή την Εκκλησία; Σίγουρα όχι εκείνη. Και σίγουρα όχι εμένα με τον τρόπο που γινόταν. Της Ελπίδας δεν της άρεσαν αυτές οι αηδιαστικές φιγούρες. Μισούσε τα «δήθεν». Αντισυμβατικός άνθρωπος, που λειτουργούσε χωρίς πρόπει και κανόνες. Της άρεσε να γελά με τα σοβαρά και να κλαίει με τα φαιδρά. Της άρεσε να εκφράζεται καταπώς ένιωθε. Όπως τότε... Τόσο μακρινό και κοντινό συνάμα αυτό το τότε. Χθες. Πριν από πόσα άραγε χρόνια; Τριάντα και βάλε, θαρρώ.

Τι θυμήθηκα τώρα. Τι ταξίδια που κάνει το μυαλό με μία λέξη. Γέλιο, κλάμα, μυρωδιές, εικόνες, όλα ένα κουβάρι του χθες.

Καλοκαιράκι ήταν, θυμάμαι, ημέρα Σάββατο. Ένα καιτό σαββατόβραδο του Ιούλη του 1977. Καθισμένες και οι δυο στο μικρό μπαλκονάκι του νοικιασμένου σπιτιού μας, κάπου στον Κορυδαλλό, βλέπαμε στην τηλεόραση μια παλιά ελληνική ταινία από αυτές που, ενώ είναι μελό, σε κάνουν να γελάς με το φτωχό σενάριο, γεμάτο χαζές και πομπώδεις ατάκες, του τύπου «φτωχή πλην τίμια κοπέλα» ή «αμάρτησα για το παιδί μου». Από αυτές τις ταινίες που τα μεγάλα κενά τους συμπλη-

ρώνονται από λαϊκά τραγούδια της φτώχειας, του πόνου και της ξενιτιάς. Με φωνές γεμάτες πόνο, για να ταιριάζουν με το σενάριο. Από δίπλα όμως η δεύτερη φωνή, γυναίκα πάντα, να κρατά το ντέφι και να μασά αδιάφορα και πρόστυχα την τσίγλα, φορώντας ένα σεμνό, φτηνό φουστανάκι. Ένα τσιτάκι δεύτερης διαλογής, από αυτά που έχει στο πανέρι του ο γυρολόγος, το οποίο όμως είναι παράταιρο με το μαλλί στην τρίχα και το μακιγιάζ το έντονο. Κι αυτή η ελιά στο μάγουλο πια...

Από μικρό παιδί παρατηρούσα και κατέγραφα τα αντίθετα και είχα ένα σωρό απορίες που τις κρατούσα για μένα. Και πάντα έκανα στον εαυτό μου αυτή την ερώτηση χωρίς να μπορώ να δώσω την κατάλληλη απάντηση: Πώς γινόταν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής –οι φτωχοί πλην τίμιοι– να γλεντούν στα μπουζούκια κάθε τόσο και να πνίγουν τον πόνο τους με το λουλουδοπόλεμο; Ίσως στο φτωχικό καλυβάκι να είχαν μόνο δυο πιάτα βαθιά και δυο ρηγά, και να έτρεμε το φυλλοκάρδι τους μην τυχόν και σπάσουν κι αυτά. Ίσως να χρωστούσαν κατεβατά στο τεφτέρι του μπακάλη και να ψώνιζαν βερεσέ. Ίσως να κρύβονταν όταν εμφανιζόταν ο δোসάς για τη μηνιάτικη δόση της προίκας, κι όχι μόνο. Αλλά στα μπουζούκια έβγαζαν το άχι τους με το να σπάνε τα ξένα, κι ας τα πλήρωναν τοις μετρητοίς. Ποιος ψυχαναλυτής και αηδίες; Η πιατοθεραπεία του φτωχού έκανε καλά τη δουλειά της και τα

βάσανα πήγαιναν στα σκουπίδια μαζί με τα σπασμένα πιάτα.

Ωραία περνούσαν οι άνθρωποι. Ωραία περνούσαμε κι εμείς πριν από τόσα χρόνια. Ανθρώπινα κι ανέμελα. Χωρίς δάνεια για σπίτια και γι' αυτοκίνητα. Χωρίς κάρτες και διακοποδάνεια και άχρηστα σκουπίδια. Χωρίς κινητά, που λήστεψαν την ελευθερία της προσωπικής μας απομόνωσης. Μας αρκούσε ό,τι υπήρχε, κι αν δεν υπήρχε, δε μας ένοιαζε. Γιατί να μας νοιάζει εξάλλου; Στο ίδιο καζάνι βράζαμε όλοι. Ενώ σήμερα ο καθένας βράζει στο νοσηρό κι εγωκεντρικό του καζάνι. Τριάρι, τεσσάρι, μεζονέτα, εξοχικό, κι όσο πιο μεγάλο είναι τόσο αυξάνεται ο ανταγωνισμός για τα υλικά αγαθά και ο ξεπεσμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Αλλάξαμε τραγικά, αλλά γιατί;

Τι ρωτάω τώρα; Μέσα σ' αυτούς που άλλαξαν είμαι κι εγώ. Κοιτάζω το είδωλό μου στον καθρέφτη και το ρωτάω «Γιατί άλλαξες;», κι αυτό, από ντροπή, θολώνει.

Εκείνη όμως ποτέ δε θα άλλαζε. Πόσο την αγαπούσα, πόσο την πονούσα. Σε σχέση μ' εκείνη, που την παιδική της ηλικία δεν την έζησε σαν παιδί, εγώ ήμουν πιο τυχερή. Όχι, δεν ήταν και για μένα εύκολα τα πράγματα, αλλά είχαν στρώσει κάπως. Εκείνη ήταν και παρέμεινε μέχρι το άδοξο και σύντομο τέλος ένα παιδί μέσα στο σώμα μιας γυναίκας. Εγώ ήμουν μια γυναίκα στο σώμα ενός παιδιού.

Είχαμε πολλά που μας χώριζαν, αλλά και κάτι δυνατό να μας ενώνει. Την αγάπη. Αυτή που κρυβόταν πίσω από ένα συνωμοτικό γέλιο, από ένα παιχνίδι με τις λέξεις που μόνο εμείς καταλαβαίναμε. Πίσω από σιωπές κι ένοχες ματιές.

Εκείνο το Σάββατο η ζέστη ήταν αφόρητη. Δίπλα στα πόδια της, η πορτοκαλάδα της είχε από ώρα ζεσταθεί. Οι φυσαλίδες του ανθρακικού είχαν κατέβει σε σιωπηλή διαμαρτυρία και είχαν σωπάσει, αφού τόση ώρα απαξίωνε να πει έστω μια γουλιά για να της γαργαλήσουν παιχνιδιάρικα το λαιμό. Η πορτοκαλάδα της Ελπίδας. Δίπλα στα δικά μου πόδια, το αγαπημένο μου γλυκό, η βανίλια, το λεγόμενο υποβρύχιο, είχε καταδυθεί στον πάτο του ποτηριού για να μ' εκδικηθεί επειδή την ξέχασα. Η βανίλια της Νίκης. Οι ηλιόσποροι μέσα στο σακουλάκι είχαν λιγοστέψει, και το «τσάκα τσάκα» από το ξεφλούδισμά τους ξεπερνούσε σε θόρυβο τα τζίτζικια που έσκαγαν στα δέντρα. Τα παιδιά έπαιζαν ακόμη ανέμελα στους δρόμους, και η μπουγάδα της κυρα-Μίνας μόλις είχε λερωθεί από τα βρόμικα νερά του σφουγγαρίσματος της κυρα-Τασίας. Απειλές και φοβέρες του τύπου «Θα δεις τι θα σου κάνω, παλιοβρόμα» έπαιρναν τη συνηθισμένη απάντηση: «Μάζεψε πρώτα, μωρή, τις δικές σου βρομές». Και, μετά τους καβγάδες, ερχόταν το καφεδάκι της συμφιλίωσης από τις ίδιες πάντα γυναίκες. Στο πλυσταριό

της ταράτσας άλλωστε ήταν κοινό μυστικό σ' όλη τη γειτονιά ότι η κόρη της μιας και ο γιος της άλλης μάθαιναν στην πράξη τη θεωρία της σελίδας 29 του *Cosmopolitan* για το πώς να ρίξεις στο κρεβάτι το γείτονα. Τα πούλια από το τάβλι της απέναντι βεράντας έδεναν με το όλο παράλογο του θέματος. Το αγιόκλημα σκαρφάλωνε με χάρη στον τοίχο για να ερωτοτροπήσει με το γιασεμί, και η βασίλισσα γαρδένια γελούσε ειρωνικά μέσα στην παντοδυναμία της μυρωδιάς της, έχοντας μόνο έναν αντίπαλο, το νυχτολούλουδο.

Έτσι, με φωνές, βραιοιές, αγάπες κρυφές και φανερές, μυρωδιές κι αρώματα, ζούσαμε. Ζούσαμε αληθινά και όμορφα.

Τα σποράκια, η πορτοκαλάδα, το υποβρύχιο, όλη η γειτονιά κι αυτή η απέραντη αδερφική αγάπη μάς έκαναν παρέα εκείνο το ζεστό σαββατόβραδο.

Από την κουζίνα έφτανε η μυρωδιά από τα κεφτεδάκια που τηγάνιζε η μάνα. Έκοβε και μια ντομάτα στα τέσσερα με λίγο αλάτι και λάδι, κι έτοιμο το φαγητό του σαββατόβραδου. Στα μεγάλα κέφια, ανοίγαμε και καμιά μπίρα παγωμένη και νιώθαμε πλούσιοι. Και στις μεγάλες κραιπάλες το τραπέζι στολιζόταν από μια λεπτή λωρίδα τυρί φέτα, με ρίγανη και λαδάκι. Μια μικρή, λεπτή λωρίδα, για να φτάσει για την πολυμελή οικογένεια το μισό κιλό που αγοράζαμε από τον μπακάλη για όλη την εβδομάδα.

Κι όταν η μάνα έπαιρνε τη σύνταξη ή ο αδερφός έστελνε το μηνιάτικο από το μπάρο, τότε κατεβαίναμε και στου Παλασπύρου, στο Πασαλιμάνι, να φάμε παγωτό κασάτο, και νιώθαμε περιγκίπισσες. Κάναμε και τη βόλτα μας κατά μήκος του λιμανιού και συμμετείχαμε στο θιάσο του νυφοπάζαρου. Αυτή ήταν η διασκέδασή μας. Φτωχή πλην τίμια, σαν τις ατάκες του ελληνικού κινηματογράφου.

Το μυαλό μου σεργιάνιζε στο φτωχό σενάριο και κάπου κάπου πρόσθετα με τη δική μου φαντασία ατάκες για το τέλος. Ένα τέλος που θα διέφερε απ' όλα εκείνα τα σενάρια που κατέληγαν, χωρίς φαντασία, στο αποτέλεσμα που ήθελε να δει ο κόσμος. Όχι, εγώ δεν ήθελα η φτωχή να παντρευτεί τον πλούσιο ή το αντίθετο. Ήθελα η φτωχή πλην τίμια να γίνει πλούσια και να φτύσει κατάμουτρα τον άντρα που νόμιζε ότι θα την αγόραζε με τα λεφτά του πατέρα του. Ήθελα το παλικάρι που δούλευε στα ναυπηγεία να γίνει τόσο πλούσιος ώστε να αγοράσει τα καράβια του ξιπασμένου πεθερού του, που στο μεταξύ θα είχε πτωχεύσει. Έτσι, για να σπάσω το κατεστημένο. Όπως όλοι οι νέοι, ήμουν κι εγώ επαναστάτρια χωρίς αιτία. Το αίμα έβραζε λαχταρώντας να επιτεθεί σε κάθε μορφή αδικίας, αλλά μεγαλώνοντας έβαλα το μάτι στο χαμηλό, και το αίμα έγινε νερούλο, χωρίς διάθεση για επαναστάσεις. Πού να τρέχεις τώρα... Τώρα τρέχουν οι υπο-

χρεώσεις που πρέπει να καλυφθούν, και δεν έχω καιρό για επαναστάσεις κι όνειρα. Αυτά είναι για τους νέους. Σαν κι εμένα πριν από τριάντα και βάλε χρόνια.

Κάποια στιγμή λοιπόν, σκασμένη στα γέλια, γύρισα προς το μέρος της για να σχολιάσουμε τη χαζομάρα που βλέπαμε και την είδα να κλαίει σιωπηλά. Ένωσε άσχημα που την τσάκωσα και μου επιτέθηκε.

«Σκάσε. Σταμάτα να γελάς σαν χαζοχαρούμενο. Καλά, αναίσθητη είσαι, παιδάκι μου;» με ρώτησε. «Τίποτα δε σ' αγγίζει πια; Πού στο διάολο την αγοράζεις την αδιαφορία για τον ανθρώπινο πόνο να πάω κι εγώ ν' αγοράσω, μπας και ηρεμήσω;»

Μου κόπηκε το γέλιο και την κοιτούσα σαν ηλίθια. Αισθάνθηκα ένοχη που δεν είχα καταλάβει αυτό που καταλάβαινε εκείνη. Ένωσα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά κι ότι η επίθεσή της, όσο άδικη και να ήταν, δεν είχε στόχο εμένα, αλλά κάτι βαθύτερο, που δεν κατανοούσα.

«Τι έπαθες, καλέ; Μύγα σε τσίμπησε;»

«Σκάσε, σου είπα. Σκάσε πια.»

Τώρα ούρλιαζε, λες κι έβγαζε απωθημένα χρόνων, με τρεμάμενη φωνή. Κάτι στο έργο θα είχε αγγίξει κάποια χορδή του ψυχισμού της για να αντιδράσει έτσι, και σταμάτησα και να μιλάω και να γελάω, χωρίς όμως να έχω καταλάβει απόλυτα τι της συνέβη.

Η μάνα, με το λερωμένο πιρούνι από το τηγάνισμα και με την ποδιά πιτσιλισμένη με λάδια, βγήκε από την

κουζίνα της και με αυστηρό ύφος είπε: «Τι πάθατε και φωνάζετε έτσι; Δεν ντρέπεστε κοτζάμ γυναίκες να σας ακούει κι ο κόσμος. Ντροπή σας».

Δεν της απάντησε καμιά μας. Τι να της πεις και τι να καταλάβει η γυναίκα. Πως τσακωνόμασταν για κάτι που δεν ήταν δικό μας; Για μια ηλίθια ταινία που έκανε τη μία να γελάει και την άλλη να κλαίει; Έμεινε η απορία να κάνει σούμα με τις άλλες.

Λίγα χρόνια αργότερα πήρε το αίμα της πίσω. Είχαμε πάει να δούμε στο θέατρο μια παράσταση της αγαπημένης μου Τζένης Καρέζη και του Καζάκου, το *Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ*. Εμένα με είχε καθηλώσει το έργο και με είχαν συγκλονίσει οι ερμηνείες των ηθοποιών, κι εκείνη, μην μπορώντας ή μη θέλοντας να παρακολουθήσει ένα τόσο σοβαρό έργο, άρχισε να μιλάει με τη διπλανή της και να γελάνε σε όλη τη διάρκεια της παράστασης. Τελικά, μου έσπασε τα νεύρα και φύγαμε άρον άρον. Κυρίες και κύριοι, αυτές είναι οι αδερφές Ελπίδα και Νίκη.

Ήμασταν τόσο διαφορετικές προσωπικότητες. Της άρεσε να χορεύει και να γλεντάει. Εμένα μου άρεσε να ακούω τα τραγούδια, κι ενώ ήθελα να σηκωθώ, μια έμφυτη συστολή με καθήλωνε βιδώνοντάς με στη θέση μου. Της άρεσε να πίνει και να καπνίζει. Το έβλεπε σαν απόλαυση. Εμένα δε μου άρεσε τίποτε από τα δύο. Τα έβλεπα σαν εξάρτηση. Δεν είχε πρόβλημα να κλά-

ψει ή να γελάσει δυνατά, ακόμα και μέσα στον κόσμο. Εγώ απλώς χαμογελούσα, καμιά φορά γελούσα χωρίς να προκαλώ, και όταν ήθελα να κλάψω, τότε κρυβόμουν κάτω από τα σκεπάσματα για να μη με δει κανείς. Κι όμως, ήθελα να είμαι εκείνη. Ελεύθερη.

Αργότερα, σε μια από τις αποδράσεις-επισκέψεις της, αποφάσισε να μου κάνει ιδιαίτερα μαθήματα στο φλερτ. Εγώ στα δεκαεφτά κι εκείνη στα τριάντα τέσσερα.

Η Ελπίδα είχε ζήσει αρκετά χρόνια δουλεύοντας στη Γερμανία. Είχε αποκτήσει κι ένα γιο, αλλά ποιος θα της τον κρατούσε για να δουλεύει; Έτσι, μια σταλιά μωρό, τον έφερε πίσω στην πατρίδα και τον άφησε στα χέρια της πεθεράς της. Έπειτα από τρία χρόνια απέκτησε κι άλλο ένα παιδί και στα πέντε χρόνια επάνω το στερονοπούλι της. Μα τα πράγματα είχαν φτιάξει κάπως και η πεθερά ούτε που ήθελε ν' ακούσει γι' άλλα μεγάλωματα. Το ένα παιδί μεγάλωνε χωρίς τους γονείς του στο χωριό, και τ' άλλα μαζί της στη Γερμανία.

Τα χρόνια περνούσαν και η Ελπίδα, αποκομμένη από το πρώτο της παιδί, μεγάλωνε τα άλλα δύο μόνη της. Δικαιολογούσε τον εαυτό της σε κρίσεις τύψεων, λέγοντας πως ο μεγάλος της γιος είχε συνηθίσει κοντά στη γιαγιά και στους θείους. Πώς θα έπαιρνε το παιδί έπειτα από τόσα χρόνια μακριά από το σχολείο του και τους φίλους του;

Ένα ατύχημα πάνω στα δεκαπέντε χρόνια όμως της εξασφάλισε μια μικρή σύνταξη και την αφορμή να πάρει την οικογένειά της από εκεί και να γυρίσουν στην πατρίδα. Λεφτά δεν είχαν καταφέρει να αποκτήσουν κι έτσι το όνειρο για ένα σπίτι στη Ελλάδα έγινε απατηλό. Ο άντρας της είχε ένα παλιό μικρό σπίτι στη Θήβα και τα τελευταία χρόνια μετά την επιστροφή της από τη Γερμανία ζούσε με την οικογένειά της εκεί. Το κακό όμως ήταν ότι μαζί με το σπίτι κληρονόμησε και τη δύστροπη από τα γηρατειά πεθερά, που έμενε μαζί τους. Κι όχι μόνο αυτή. Όλο το χωριό ήταν ένα σόι, που έβλεπε πάντα την Ελπίδα σαν ξένη. Έτσι τη φώναζαν. Η ξένη.

Μόνη, έρημη και ξένη, πώς να αντέξει; Τίποτε δεν την πονούσε όμως περισσότερο από την ίδια αυτή κουβέντα που ξεστόμιζε ο μεγάλος της γιος. Μα πώς αλλιώς να την έβλεπε το παιδί; Τον άφησε ενός έτους και τον βρήκε δεκαπέντε χρονών παλικάρι, μπουλιασμένο απ' το φαρμάκι της πεθεράς της. Έναν όμορφο και θυμωμένο έφηβο που της έμπηγε το μαχαίρι βαθιά στην καρδιά με τα σκληρά του λόγια. Μάνα δεν την είπε ποτέ, παρό μόνο στο τέλος, λίγο πριν βγει η ψυχή της και ταξιδέψει ήρεμη σ' άγνωστους τόπους.

Η ξένη. Η ξένη πονούσε, αιμορραγούσε κι έβρισκε μοναδική διεξοδο στα φάρμακα και στο ποτό. Κανείς δεν ασχολιόταν μαζί της, κι όταν το έκαναν, ήταν μόνο για να την πονέσουν ακόμα περισσότερο.

Όλα αυτά τα σήκωνε μόνη της, χωρίς ποτέ να μιλήσει στ' αδέρφια της ή στη μάνα της. Τι να τους πει; Ότι απέτυχε σαν μάνα; Ότι απέτυχε σαν σύζυγος; Κι έτσι, η σιωπή έγινε αντοχή, έγινε ανοχή, έγινε η καλύτερή της φίλη.

Όποτε βαριόταν ή πνιγόταν, ή τα χάπια δε βοηθούσαν αρκετά την ξένη, τότε αναζητούσε σωσίβιο στη μάνα και στ' αδέρφια της. Φορούσε τη μάσκα της κι ερχόταν για αποτοξίνωση. Σε μια τέτοια απόδραση λοιπόν, αποφάσισε να ασχοληθεί μαζί μου.

«Πού έχει πολύ κόσμος; Θέλω πολυκοσμία σήμερα. Βαρέθηκα να βλέπω τις ίδιες φάτσες στο χωριό».

«Στην πλατεία Ελευθερίας. Κοντά μας είναι, πάμε;»

Πήγαμε και καθίσαμε σε μια καφετέρια. Χαμένος χρόνος για μένα, που είχα διαβάσματα, αλλά σεβάστηκα την ανάγκη της κι ακολούθησα.

Έκατσα με την πλάτη στο δρόμο να κοιτάζω το σιτριβάνι της πλατείας, κι εκείνη ακριβώς απέναντί μου, να κοιτάζει την κίνηση.

«Πώς κάθεσαι έτσι, παιδάκι μου. Χαλάρωσε λιγάκι. Είσαι λες και σε πάνε για εκτέλεση. Γύρνα λίγο την καρέκλα σου να βλέπει στο δρόμο, τον κόσμο που περνά. Να, δεξ. Πέρασε ένα αυτοκίνητο με δυο ναύτες μέσα. Δυο κουκλιά. Πας ένα στοίχημα ότι θα έρθουν να κάτσουν δίπλα μας;»

«Ελπίδα, τι λες; Σοβαρέψου».

«Πολύ ξινή είσαι, αδερφούλα μου. Ίδια η Τασσώ Καββαδία».

«Κι εσύ πολύ παντρεμένη».

Έβαλε τα γέλια.

«Παντρεμένη, όχι τυφλή σαν εσένα. Αχ, καημένη, τι να σου κάνω που βιάστηκες να φύγεις από κοντά μου. Θα σε είχα κάνει εγώ... Δε λέω, ο μεγάλος αδερφός μας έκανε καλή δουλειά μαζί σου. Σου έμαθε να είσαι καλό κορίτσι, καλή μαθήτριά, καλή νοικοκυρά, αλλά είναι άντρας και δεν μπόρεσε να σου μάθει το πιο βασικό. Να είσαι θηλυκό. Βάψου λίγο, άσε κάτω τα μαλλιά σου, που τα τιμωρείς μέσα σε μια σφιχτή αλογοουρά. Ξεκούμπωσε λίγο το πουκάμισό σου, που το έχεις ασφαλίσει μέχρι το λαιμό. Ζέστη κάνει. Δε σκας; Κόντυνε λίγο τη φούστα σου, που σκουπίζει το δρόμο, να φανούν οι ωραίες γάμπες σου. Ούτε οι καλόγριες δεν ντύνονται έτσι. Είσαι ωραία κοπέλα, γιατί το κρύβεις;»

Ένωσα αμήχανα. Είχε δίκιο. Αυτές οι κοπέλες άρεσαν στα αγόρια, αλλά εγώ είχα μεγαλώσει διαφορετικά. Πάντα συντηρητικά ντυμένη και κρυμμένη πίσω από ένα βιβλίο. Δεν έψαχνα καμπούρα να φορτώσω τις επιλογές μου, γιατί αν δε μου άρεσαν θα μπορούσα να αντιδράσω, να κάνω την επανάστασή μου. Μου άρεσε να ντύνομαι και να συμπεριφέρομαι σεμνά, αλλά οι άντρες δε μου έριχναν δεύτερη ματιά και προτιμού-

σαν τις πιο τολμηρές. Και η Ελπίδα ήταν πιο τολμηρή ακόμα κι από τα κορίτσια της ηλικίας μου.

«Και τι να κάνω;»

«Κοίτα εμένα. Έχω παιδί στην ηλικία σου, κι όμως δε μου φαίνεται. Μου αρέσει να βάζω κραγιόν όταν βγαίνω έξω, να ντύνομαι όμορφα, να λικνίζομαι. Είναι στη φύση μας, μην της πας κόντρα».

Τελικά το στοίχημα το κέρδισε. Οι ναύτες ήρθαν κι έκατσαν δίπλα μας, κι εκείνη άρχισε το παιχνίδι του φλερτ. Εγώ παρακαλούσα να ανοίξει η γη να με καταπιεί. Λέξη δεν άρθρωσα. Κάτι η ζέστη, κάτι η ντροπή, έγινα μούσκεμα. Δεν ήμουν εγώ για τέτοια. Έπειτα από πολλές αλλά άκαρπες προσπάθειες, με λυπήθηκε και μου ζήτησε να φύγουμε. Έβραζα από τα νεύρα μου. Όχι για εκείνη, για μένα.

«Μην το ξανακάνεις ποτέ αυτό. Με έφερες σε πολύ δύσκολη θέση. Εδώ δεν είναι Γερμανία».

«Ευτυχώς, γιατί οι Γερμανοί είναι κρουόκωλοι. Αχ, βρε Νίκη. Είσαι γυναίκα, μην το ξεχνάς. Να το θυμάσαι πού και πού. Καλή η ιστορία, τα αρχαία και η άλγεβρα, αλλά εκεί μέσα δε χτυπάει η καρδιά».

Όλα για την Ελπίδα ήταν ένας χτύπος της καρδιάς. Ήταν δυνατός χαρακτήρας με ευαίσθητα σημεία, σε αντίθεση με μένα, που ήμουν ευαίσθητη με δυνατά σημεία. Όλα τα είχε σε υπερθετικό βαθμό. Ακόμα και το μίσος. Ήταν μια Στέλλα του Κακογιάννη. Αλλά, όπως

όλες οι Στέλλες του κόσμου, είχε στο κατόπι της κι έναν Μίλτο για να της δείχνει ότι το πάθος κι ο έρωτας μπορεί να σε οδηγήσουν μέχρι την κόλαση. Μέχρι το θάνατο. Της άρεσε η ζωή, αλλά δεν τη χάριξε τελικά. Έφυγε νωρίς. Πολύ νωρίς, γαμώτο. Κι εγώ πονάω ακόμη. Πονάω από το ψέμα ότι η Ελπίδα πεθαίνει τελευταία. Αφήσαμε πολλά μαθήματα στη μέση. Κι εμένα μου άφησε και μια πληγή που δε γιατρεύεται.

Είναι στ' αλήθεια τυχεροί όσοι πεθαίνουν νέοι; Δεν ξέρω. Το μόνο που μπορώ να πω με σιγουριά είναι πως είναι στ' αλήθεια άτυχοι όσοι μένουν πίσω και δεν ξεχνούν. Άρχισα να μισώ τη μνήμη μου που ήταν τόσο ακριβής όσο οι Εγγλέζοι με το απογευματινό τους τσάι.

Η σχέση της Ελπίδας με την Εκκλησία ήταν μέσα στο πλαίσιο μιας τυπικής συναλλαγής. Σου τάζω, μου δίνεις. Δε μου δίνεις, δε σου φέρνω το τάμα. Ξεκάθαρες δουλειές. Χριστούγεννα, Πάσχα, Δεκαπενταύγουστος, γάμοι, βαφτίσια, κηδείες, απλά πράγματα δηλαδή. Ήρθε και μου το είπε στον ύπνο μου: «Σταμάτα να κερνάς το θάνατο. Κέρνα τη ζωή, και βρες άλλη διεξοδο για να γαληνέψεις τη συνείδησή σου». Χαμογέλασε ειρωνικά, μου γύρισε την πλάτη κι έφυγε. Πάντα έτσι έκανε όταν δε συμφωνούσε. Πετούσε μια χειροβομβίδα κι άντε εσύ να μαζέψεις τα συντρίμια και να βρεις τι προκάλεσε την έκρηξη. Έπαιζε σκάκι με το μυαλό μου, μα ήμουν κι εγώ καλή παίχτρια. Γρή-

γορο μυαλό εκείνη, πιο αργό και διεισδυτικό το δικό μου, μα πάντα η μία συμπλήρωνε την άλλη.

Έκατσα και το έψαξα. Κι όποιοι ψάχνει βρίσκει.

Εδώ και πέντε χρόνια πηγαίνω εκεί που με καλεί το θέλω μου κι όχι το πρέπει. Στο διάλογο η γνώμη του κόσμου, που, έτσι κι αλλιώς, λέγεται για να λέγεται. Ποιον νοιάζει στ' αλήθεια αν πίσω από το προσωπείο που φοράς κρύβονται ο πόνος, ο φόβος, η πίκρα και τα καθημερινά σου προβλήματα, που σε μεταλλάσσουν από άνθρωπο σε απάνθρωπο; Κανέναν. Σου κολλάνε έναν τίτλο πάνω στο εξώφυλλο που βλέπουν χωρίς να μπουν στον κόπο να ανοίξουν έστω την πρώτη σελίδα για να διαβάσουν μια αράδα από αυτά που κουβαλάς μέσα σου.

Η εσωτερική μου ανάγκη βρήκε επιτέλους το δρόμο της. Νιώθω ότι εκείνη κινεί τα νήματα και την αφήνω να με οδηγεί. Της αρέσει αυτό που κάνω, μ' αρέσει αυτό που γίνεται, μα νιώθω πως κάτι ακόμα της λείπει για να ηρεμήσει εντελώς. Τώρα έρχεται στον ύπνο μου, χαμογελάει αινιγματικά και, χωρίς να μου πει κουβέντα, χάνεται. Δε μου πετά χειροβομβίδες. Δε μου γελά ειρωνικά, δε μου πετάει σπόντες. Ξέρει πως άνοιξα το κουτάκι με τα χιλιάδες κομμάτια του παζλ και προχωρώ σωστά, μα μέχρι να ολοκληρωθεί το παιχνίδι πάντα κάτι θα λείπει.

Μπάκα στη βάρκα που είχε το όνομά σου: Ελπίδα. Έπιασα πολλά λιμάνια στην πορεία μου. Κάθε λιμάνι και μια ιστορία. Της Νανάς, του κυρ Λεωνίδα, της μικρής Μαρίας, της Έφης, της Ελισάβετ, του Στέλιου... Μέσα από τις ζωές τους έζησα τη δική σου κι έμαθα πολλά για σένα, που έφυγες νωρίς. Έμαθα πολλά για μένα, που έμεινα πίσω να αναρωτιέμαι γιατί έφυγες τόσο ξαφνικά. Έμαθα πως το πιο όμορφο μάθημα είναι αυτό του φλερτ με τη μέρα που ξημερώνει. Με το δειλινό που μας χαιρετάει βάφοντας τα πάντα μ' όμορφα χρώματα.

Μου είχες πει κάποτε ότι «το παιχνίδι με τη ζωή μετράει· άλλοτε σε ρίχνει κι άλλοτε τη ρίχνεις, κι αυτή είναι η μαγεία». Είχες δίκιο, Ελπίδα, αυτό μετράει, και τώρα πα ξέρω να το παίζω και να το ζω. Για σένα και για μένα. Είναι το ριζικό μου που σαν λάδι στη βάφτιση με σφράγισε. Είναι το όνομά μου. Με λένε Νίκη και τα παιχνίδια της ζωής θα τα κερδίσω όλα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 26 04 800 • FAX: 210 26 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-453-675-5

ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΗΜ. 08041

ΔΙΑΒΑΣΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ